

Doorn, 4 september 2021

Het is dit jaar 70 jaar geleden dat mijn familie vanuit het nieuwe Indonesië in Nederland aankwam. Het nieuwe Indonesië zag op dat moment in Molukse militairen in dienst van het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger, het KNIL, een gevaar indien zij terug zouden keren naar de Molukken. Daar was op 25 april 1950 de onafhankelijke Republiek der Zuid-Molukken uitgeroepen. Die proclamatie werd in de kiem gesmoord door Indonesische troepen. Eerst werd Ambon geblokkeerd voor bevoorrading en vervolgens kwamen de troepen van Soekarno aan land resulterend in een hevige oorlog. De derde oorlog op rij: eerst tegen de Japanners, daarna tegen Indonesische nationalisten en vervolgens tegen het nieuwe Indonesische leger.

Het gevaar voor de troepen van Soekarno leidde ertoe dat de Molukse militairen zich op dienstbevel moesten inschepen met als bestemming Holland. Ze zouden hier tijdelijk blijven. Het is inmiddels geschiedenis geworden. Een pijnlijke geschiedenis. Want mijn grootvaders, die dienden in het KNIL, zijn indertijd tot hun ontsteltenis van het ene op het andere moment ontslagen.

Overmand door boosheid en bitterheid hebben ze desondanks geprobeerd om hier in Nederland een bestaan op te bouwen. Aanvankelijk werden ze geweerd op de arbeidsmarkt. De Nederlandse vakbond had dat bedongen. Er was voor hen geen werk en ze mochten geen werk doen. De staat zorgde voor hen, maar ook die zorg werd langzaamaan ontmanteld.

Dat leidde tot nog meer frustraties en verzet en ook tot confrontaties met het gezag en de politie in het bijzonder. In Zeeland vielen gewonden nadat er door de politie werd geschoten. De Molukse militairen voelden zich belazerd. Belazerd omdat ze witte Nederlanders en Indische Nederlanders hadden beschermd tijdens de Bersiap en de onafhankelijkheidsoorlog. Omdat ze ten strijde gingen in naam van Oranje tegen de Indonesische nationalisten. Een oorlog met talloze slachtoffers waaronder vele, vele burgers.

Deze pijnlijke geschiedenis wordt in volgende generaties tot op de dag van vandaag gevoeld. Het verdriet van onze grootouders dragen we in ons. Het is dan ook ontroerend om te zien hoe dit jaar Molukkers de komst van hun naasten naar Nederland herdenken. Op eigen initiatief gaan Molukkers naar de Lloydkade in Rotterdam op de datum dat het schip met hun ouders en grootouders arriveerden in 1951. Of in Amsterdam aan het IJ.

Kleine plechtigheden met de Molukse vierkleur, bloemen en een gebed. Het is een nieuwe en eigentijdse vorm van herdenken. We brengen als gemeenschap een eerbetoon aan onze eerste generatie.

En het is geweldig om te zien hoe juist ook jonge Nederlanders van Molukse origine dat eerbetoon brengen. Ze kunnen de ervaringen van hun grootouders niet persoonlijk optekenen maar ze zijn zelf op zoek gegaan naar de verhalen waarover vaak werd gezwegen. De jongeren doorbreken het zwijgen en komen tot de ontdekking welke offers hun dierbaren gebracht hebben. In het Maleis zeggen we dan: *Ale Rasa, Beta Rasa*. Wat jij voelt, voel ik ook. Jouw verdriet is mijn verdriet. Mijn geluk is ook jouw geluk. Jonge Molukkers zetten zich in om hun gemeenten op te roepen de grafrechten voor KNIL-militairen af te kopen. Of om een herdenkingsplateau te plaatsen op de begraafplaats met daarop de informatie over de KNIL-militairen die er zijn begraven. Ook dat is een eerbetoon dat veel waardering krijgt.

Ik ben vereerd om u vandaag te mogen toespreken tijdens deze herdenking. Velen zijn ons inmiddels ontvallen. Maar ze leven voort in onze harten. Juist als we nu stilstaan bij de offers die zij hebben gebracht, dan kan het niet anders zijn dan dat we respect willen betonen. Ga maar eens na: je komt in een wildvreemd land, je spreekt nauwelijks Nederlands en je moest het maar uitzoeken. Dat hebben ze gedaan. Met hun echtgenoten als regisseurs van een geïmproviseerd bestaan. Vaak zag ik mijn grootvader in de hoek van de kamer voor zich uit kijken. Ik mocht niets aan hem vragen want dan werd hij boos. Ik zag ook wel eens een traan vallen. Opa sprak niet over de strijd in Nederlands-Indië. Waarom niet? Omdat het verschrikkingen waren die je niet kunt delen met een ander want het gaat hun verstand te boven.

Pas later zijn we op zoek gegaan naar de getuigenissen. Maar toen was het te laat, hij was inmiddels overleden. De puzzelstukken pasten uiteindelijk alsnog in elkaar. Opa heeft veel bloed zien vloeien, hij heeft doodsangsten doorstaan maar bleef volharden om samen met zijn kameraden strijd te leveren.

Ik ben directeur van Stichting Pelita die zich al bijna 75 jaar inzet voor oorlogsgetroffenen en oorlogsbetrokkenen uit het voormalig Nederlands-Indië. Opdat we niet vergeten kijken we om naar hen die inmiddels op zeer hoge leeftijd zijn en voor wie de oorlog nog altijd sporen nalaat. Er zijn nu naoorlogse generaties die specifieke zorg en aandacht vragen, juist vanuit de context van de oorlog. En zij vertellen ons hoe dichtbij die oorlog eigenlijk nog is of kan zijn. Met Pelita gaan we voor hen aan de slag in de nabije toekomst. Hun zorgvraag heeft een sterke culturele component. We zijn dan ook dankbaar dat het ministerie van VWS de specifieke zorgbehoefte van naoorlogse generaties onderkent. We zijn met het departement in gesprek over hoe we deze groepen zo goed mogelijk kunnen bedienen. We zullen dat met overtuiging doen.

Ale rasa, beta rasa. Hun verhaal is ons verhaal. We hebben een gedeelde geschiedenis en dus ook een gedeelde toekomst. Ik sta hier om respect te betonen aan hen die gediend hebben in de voormalige kolonie. Ik sta hier om steeds maar weer ons Molukse verhaal te delen. Opdat we niet vergeten.